

18.ÜNİTE

TYT Orta ve İleri Düzey Tarih Soru Bankası

*İk TBMM Dönemi Gelişmeleri
ve Milli Mücadeleye Hazırlık*

BEGÜM ÜNLÜ

TBMM'NİN AÇILMASI VE SEVRES (SEVR) ANTLAŞMASI İLK TBMM DÖNEMİ GELİŞMELERİ VE MİLLİ MÜCADELEYE HAZIRLIK

TBMMnin Açılması

I.TBMMde Alınan Kararlar-Özellikleri

Teşkilat-ı Esasiye

TBMM ye Karşı Çıkan Ayaklanmalar

Sevr Antlaşması

Düzenli Orduya Geçiş

Büyük Millet Meclisinin Açılışı (23 Nisan 1920)

- 16 Mart 1920'de İstanbul'un resmen işgal edilerek Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin dağıtılarak çalışamaz hale getirilmesi üzerine Mustafa Kemal, Temsil Kurulu Başkanı olarak Vali ve Kolordu Komutanlıklarına bir genelge göndererek,

- Seçimlerin yapılarak Ankara'da yeni bir meclisin açılacağını
- Meclis-i Mebusan'dan kaçabilen milletvekillerinin de bu mecliste yer alacağını bildirmişti.
- Mustafa Kemal'in Ankara'da bir meclis açılmasına yönelik bu tutumu,
- Ulusal güçleri etkin kılma
- Millet iradesini kurumlaştırma
- Asker sivil ayrımı yapmaksızın birlikte çalışma gereksinimini önemseme anlayışlarıyla bağdaşır.

Örnek:

16 Mart 1920'de İtilafların İstanbul'u işgal etmeleri, Meclis-i Mebusan'ı basarak mebusları tutuklayıp sürgün etmeleri üzerine Mustafa Kemal'in, 19 Mart 1920'de Ordu ve Kolordu Komutanlıkları ile Sancak ve Valiliklere Ankara'da bir millet meclisi açılacağını, Meclis-i Mebusan'dan kaçabilen mebusların seçilmeksizin bu meclise üye olabileceklerini belirttiği telgrafı ile ilgili olarak,

- I. ulus iradesinin kurumlaşması,
- II. birlik ve beraberliğin önemsenmesi,
- III. egemenliğin millet eliyle sürdürülmesi

durumlarından hangilerinin vurgulandığı savunabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

TBMM nin Açılması (23 Nisan 1920)

- İstanbul'un işgalinden sonra Mebuslar Meclisi dağıtılmıştır.
- Bu durum, Mustafa Kemal'e ulusal bir meclis toplama fırsatı vermiş ve Mustafa Kemal'in bildirisiyle işgal edilmemiş bölgelerde seçimler yapılmıştır.
- Seçimler sonrasında yeni seçilen milletvekillerine ek olarak İstanbul'dan gelen 78 milletvekilinin de katılımıyla 23 Nisan 1920'de ilk TBMM açılmıştır.
- Önce en yaşlı üye sıfatıyla Şerif Bey geçici başkanlığa seçilmiş ve daha sonra Mustafa Kemal başkan olarak seçilmiştir.

Alınan Kararlar

- Hükümetin kurulması kesinlikle gereklidir.
- Yürütme işlerinde olası aksaklıkların önlenmesi ve Yeni Türk Devleti'nin kurulması durumunu yansıtır.
- Geçici bir devlet başkanı tanınması ya da padişah kaymakamı atanması kabul edilemez.
- Meclis'in kararlarında bağımsız hareket etmesi amaçlanır.
- Egemenlik kayıtsız, şartsız milletindir.
- TBMM'nin üzerinde hiçbir güç ve makam yoktur.
- İstanbul Hükümeti ve saltanat yok sayılmıştır.
- Mecliste beliren ulusal iradenin yurdun kaderine el koymasını kabul etmek temel ilkedir.
- TBMM yasama ve yürütme yetkilerini kendinde toplamıştır.
- Güçler Birliği ilkesine göre çalışır.

- Yürütme görevi meclis içinden seçilecek bir heyet tarafından yerine getirilecektir.
- Meclis başkanı aynı zamanda bu kurulun da başkanıdır.
- Hükümet üyeleri Meclis içinden tek tek oy çokluğu esasıyla belirlenir.
- "Meclis Hükümeti" anlayışına yer verilmiş ve "Cumhuriyet idaresine geçileceği" vurgusu yer almıştır.
- Meclis Hükümeti modeli; hükümet kurma ve hükümet üyeleri arasında uyum sorunlarının yaşanmasına neden olmuştur.
- Cumhuriyetin ilanı ile Meclis Hükümeti sistemine son verilmiştir.
- Padişah ve halife, baskı ve zordan kurtulduğu zaman, Meclis'in düzenleyeceği yasal ilkeler içinde yerini alır.
- Padişah ve halifenin geleceğine "meclisin karar vermesi" vurgusu "ulus egemenliğini" açıkça gösteren bir durumdur.

Örnek:

“TBMM’nin üzerinde hiçbir güç ve makam yoktur.”

İlk TBMM’nin aldığı bu karar aşağıdaki tutumlarından hangisiyle daha da güçlenmiştir?

- A) Saltanatı kaldırmasıyla
- B) Seçmen yaşını 25’ten 18’e düşürmesiyle
- C) Halkın konuştuğu kelimelerden oluşacak bir sözlük hazırlanmasına yönelik İcra Vekiller Heyeti’nde karar alınmasıyla
- D) Misak-ı Milli’yi ilke edinmesiyle
- E) İstiklal Marşı’nı kabul etmesiyle

Örnek:

İlk TBMM'nin "Güçler Birliği'ni" kabul etmesinin,

- I. otoritesini kurma ve yerleştirme,
- II. milletin tek temsilcisi olma,
- III. bütün yetkileri kendinde toplama

amaçlarından hangilerine katkı sağladığı savunulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

Örnek:

İlk TBMM’de, “Meclis Hükümeti Sistemi’ne” yer verilmesi aşağıdakilerden hangisinin olduğunu gösterir?

- A) Meclis başkanının Hükümetin de başkanı sayılmasının
- B) Güçler Birliği’ni uhdesine almasının
- C) İstiklal Mahkemeleri’ni kurmasının
- D) İstiklal Marşı’nı kabul etmesinin
- E) Misak-ı Milli’yi ilke edinmesinin

Örnek:

Birinci TBMM'nin aşağıdaki kararlardan hangisine yer verdiği savunulamaz?

- A) Meclisin üstünde bir güç yoktur.
- B) Mecliste toplanan milli iradeyi doğrudan vatanın geleceğine egemen kılmak esastır.
- C) Padişah ve halife baskıdan kurtulduğu zaman Meclis'in düzenleyeceği yasa içinde yerini alır.
- D) Hilafeti ve saltanatı kurtarmak için milli güçleri etkin, milli iradeyi egemen kılmak esastır.
- E) Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

Örnek:

İlk TBMM için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Halkın her kesimine temsil olanağı vermesiyle “Milletin tâ kendisi olması”
- B) Ulusçu nitelikte olması
- C) Kabine Hükümeti’ne fiilen yer vermesi
- D) Vatanın kurtarılmasına öncelik vermesi
- E) Bütün yetkileri kendinde toplaması

Örnek:

İlk TBMM'nin ulusçu nitelikte olduğunu aşağıdakilerden hangisi doğrulamaz?

- A) Misak-ı Milli'yi ilke edinmesi
- B) İstiklal Marşı'nı kabul etmesi
- C) Halkın konuştuğu kelimelerden oluşan bir sözlük oluşturma kararına İcra Vekiller Heyeti'nde yer vermesi
- D) Azınlık temsilcilerine mecliste yer vermemesi
- E) Düzenli ordu ile mücadeleyi üstlenmesi

İLK TBMM nin Genel Özellikleri

- Büyük Millet Meclisi'nde asker, sivil, memur, köylü gibi halk kesimlerinden mebusların yer alması ve Meclis-i Mebusan'da yer almış 93 Mebusun da katılması;
- Birlik ve beraberliği sağlama
- Ulusal güçleri etkinleştirme
- Vatanın kurtarılmasına öncelik verme amaçlarıyla ilişkilidir.

Örnek:

İlk TBMM bünyesinde asker, din adamı, köylü, memur, itti-hatçı, saltanatçı, millici vs. her kesim ve görüşten olanların bir arada yer alması aşağıdakilerden hangisiyle açıklana-maz?

- A) Milletın tâ kendisi olmasıyla
- B) Vatanın kurtarılmasına öncelik verilmesiyle
- C) Kurucu meclis özelliđi göstermesiyle
- D) Egemenliği ulusa vermesiyle
- E) Milletın tek temsilcisi olmasıyla

- Büyük Millet Meclisi'nde "üyelerini padişahın atadığı Ayan Meclisi'ne" yer verilmemesi, "geçici başkan veya padişah vekili kabul edilemez." kararına yer verilmesi,
- Kararlarında bağımsız hareket etme
- Ulus egemenliğini önemseme amaçlarıyla açıklanabilir.
- Büyük Millet Meclisi'nin açıldığı gün İcra Vekiller Heyeti (Bakanlar Kurulu)'nin, "Halkın konuştuğu kelimelerden bir sözlük oluşturulması" kararına yer vermesi, Misak-ı Milli'yi ilke edinmesi ve 12 Mart 1921'de İstiklal Marşı'nı kabul etmesi,
- Ulusalci nitelikte olma
- Bağımsızlığı önemseme
- Anlayışlarıyla bağdaşır.

- Ulusal Kurtuluş Savaşı'ni idare eden ve uluslararası antlaşmaları onaylayan ilk TBMM, Güçler Birliği'ni kabul ederek;
- Otoritesini kurma ve sürdürme amaçlı önce Kuvayimillie'nin savunma dışındaki yetkilerini sınırlandırma ve daha sonra düzenli ordu kurma kararı alarak Kuva-yimillie'yi sonlandırma
- En çok savunma alanında harcama yapma
- Askeri zaferlerle siyasi başarılarını taçlandırma
- Sayıca artan milis güçlere karşı mücadele ederek ülkede iş birliği ve güç birli-ği sağlayacak merkezi devlet yapısını sağlama
- TBMM'ye karşı İstanbul Hükümeti ve İtilafların kışkırtmaları ile çıkan ayaklan-maları bastırma tutumlarını önemsemiştir.

Teşkilat-ı Esasiye (20 Ocak 1921)

→ TBMM'nin ilk anayasasıdır.

Maddeleri

- Egemenlik, kayıtsız şartsız millete aittir. Millet adına onun seçtiği temsilcilerden oluşan TBMM, egemenliği kullanır.
- "Güçler Birliği" TBMM'nin uhdesindedir.
- Meclis, milletin tek temsilcisi olarak görülmüş; vergi almak ve asker toplamak gibi konularda TBMM'nin otoritesini artırmıştır.
- Türkiye Devleti, TBMM'ce idare olunur ve Hükümeti, "Meclis Hükümeti" adını taşır. Bakanlar Kurulu 11 kişiden oluşmaktaydı. Meclis başkanı, Bakanlar Kurulu'nun da başkanıdır. Meclis, bakanları doğrudan doğruya kendisi seçer.
- Seçimler iki yılda bir yapılır ve TBMM üyeleri, seçildikleri ilin değil tüm ülkenin vekilidir.

- Hızlı karar alıp uygulamak, birlik ve bütünlükmeyi sağlamak amacıyla yürütme gücü ve yasama yetkisi, milletin tek ve gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisi'nde toplanır.
- Din buyruklarının yerine getirilmesi, yasaların konulması, değiştirilmesi, kaldırılması, antlaşma ve barış yapılması, savaş kararı verilmesi gibi temel haklar Büyük Millet Meclisi'ndedir.

Özellikleri

- Yeni devletin hukuki ve siyasi belgesi olan bu anayasa, olağanüstü koşulların ürünüydü. Bu nedenle kısa hazırlanmış, sorunlara pratik çözümler getirilmiştir.
- Demokratik ve ihtilâlcî karaktere sahiptir.
- Güçler birliği ilkesiyle; ülkede birliğin devam ettirilmesi, bağımsızlık savaşının başarıya ulaştırılması ve padişahlığın ortadan kaldırılmasına ortam hazırlamıştır.
- “Şeriat hükümlerinin yürürlüğünü sağlama ödevi TBMM’ye aittir.” hükmü ile devlet yönetiminin tek otoritede toplanması amaçlanmıştır. Bu yönüyle de laik nitelik taşımaz.
- Savaş anayasası olup inkılaplar sonraya bırakılmıştır.
- Gerçekleştirdiği tek inkılap saltanatı kaldırmaktır.

Örnek:

İlk TBMM'nin, saltanatı kaldırma dışındaki inkılapları sonraya bırakması aşağıdakilerden hangisine gereksinim duyulduğunu göstermez?

- A) Vatanın kurtarılmasına
- B) Dış politika esaslarının belirlenmesine
- C) Otoritesini kurmaya
- D) Egemenliği ulusa ait kılmaya
- E) Birlik ve beraberliğe

TBMMye Karşı Tepkiler

- İstanbul'un işgalinden sonra sadrazamlığa yeniden getirilen Damat Ferit, Anadolu Hareketi'ni yok etmek için her yola başvurmuştur.
- Halkın dinî duyguları istismar edilerek bir sonuca gidilmeye çalışılmıştır.
- Bu amaçla Sadrazam Damat Ferit Paşa, Şeyhülislâm Dürriizâde Abdullah Efendi'nin fetvasıyla Kuvayimilliyecileri vatan haini ilan ettirmiştir.
- Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarını kendi mahkemelerinde sözde yargılamalarla 11 Mayıs 1920'de idama mahkum ettirmiştir.

Örnek:

TBMM'ye karşı çıkan isyanlarda Damat Ferit Paşa'nın, Şeyhülislam Dürrizade Efendi'den "Halife hazretlerinin emrinde bulunan İslam şehirlerinde halkı doğru yoldan çıkarmanın, hilafet merkezi ile memleketin ilgisini kesenlerin, halifenin yetkilerine karşı koyanların olduğunu; dağılmaları hakkında devletçe verilen emirlerden sonra da inat ettikleri takdirde halkı kötülükten kurtarmak için bunların katledilmesi şeriat hükümlerine göre farzdır." içerikli fetva alması,

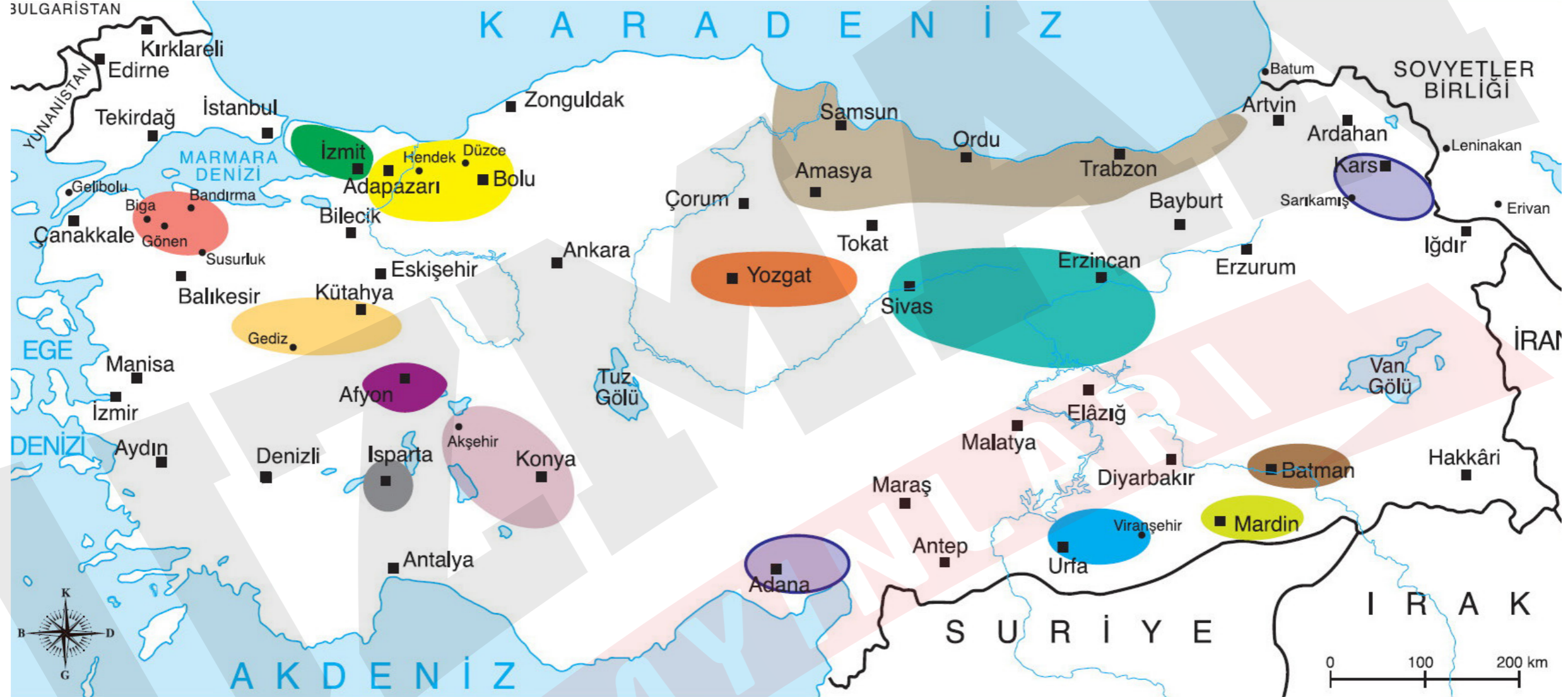
- I. Millicilere karşı psikolojik harp yöntemlerinin uygulandığı,
- II. halkın dini duygularının kullanıldığı,
- III. İtilaf işgallerine karşı direnişin zayıflatıldığı

yargılarından hangileriyle ilişkilendirilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

TBMMye Karşı Çıkarılan Ayaklanmalar

CEMİL ÇETO AYAKLANMASI	DÜZCE AYAKLANMASI	ALİ BATI AYAKLANMASI	KUVA-YI İNZİBATİYE AYAKLANMASI	PONTUS AYAKLANMASI
KOÇKİRİ AYAKLANMASI	ÇOPUR MUSA AYAKLANMASI	BOZKIR AYAKLANMASI	ETHEM BEY AYAKLANMASI	ERMENİ AYAKLANMALARI
ANZAVUR AYAKLANMASI	DELİBAŞ MEHMET AYAKLANMASI	MİLLİ AŞİRETİ AYAKLANMASI	DEMİRCİ MEHMET EFE AYAKLANMASI	Devlet sınırları

Nedenleri

- İstanbul Hükümeti'nin, işgalcilerin de desteğiyle Anadolu halkını Mustafa Kemal ve arkadaşları aleyhine kışkırtması
- İngilizlerin Boğazlar bölgesinde kesin egemenlik kurmak ve TBMM'yi dağıtarak Anadolu ile ilgili emellerine daha kolay ulaşmak için ayaklanmaları desteklemesi
- Uzun yıllar boyunca savaşmış olan ve şimdi de TBMM'ce yeniden yetişkin erkeklerin askere çağırılmasına olan tepkilerin artması
- Kuvayimillie'nin bazı olumsuz davranışları (halktan para ve malzeme toplamak, zorla askere almak vs.)
- Bazı Kuvayimillie şeflerinin kişisel hırslarını yenemeyerek düzenli ordunun kurulmasına karşı çıkmaları
- Anadolu'da bazı kişilerin otorite boşluğundan yararlanma çabası
- Bağımsız devlet kurmak isteyen azınlıkların harekete geçmeleri

Ayaklanmalar

1) Doğrudan İstanbul Hükümeti Tarafından çıkarılanlar

- Ahmet Anzavur
- Kuvayi İnzibatiye (Halifelik Ordusu)

3) Kuvayimilliyeye birliklerinin çıkardıkları.

- Çerkez Ethem
- Demirci Mehmet Efe
- Yörük Ali Efe

2) İstanbul Hükümeti ile itilaf devletlerinin kışkırtmalarıyla çıkarılanlar

- Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı
- Afyon (Çopur Musa)
- Yozgat (Çapanoğlu)
- Konya - Bozkurt
- Cemil Çeto (Siirt, Batman)
- Koçgiri (Tunceli, Erzincan, Sivas)
- Milli Aşireti (Urfa)

4) Azınlıklar tarafından çıkarılanlar

- Ermeniler
- Rumlar

Doğrudan Osmanlı Hükümeti Tarafından Çıkarılan Ayaklanmalar

- Millî Mücadele'ye karşı bizzat Osmanlı Hükümeti tarafından çıkartılmış olan ayaklanmalardır.
- Bu ayaklanmalara işgal devletleri de destek vermiştir.
- Anzavur Ayaklanması ve Kuvayınzibatiye (Halifelik Ordusu) Ayaklanması bu tür ayaklanmalardır.
- Ethem birlikleri ve Ali Fuat Paşa'ya bağlı birlikler ayaklanmaları bastırmışlardır.

! NOT

Kuvay-i İnzibâtiye (Halifelik Ordusu)

- Millî güçleri İstanbul Boğazi'ndan uzak tutmak amaçlanmıştır.
- İstanbul Hükümeti tarafından Halifeliği koruma amaçlı hazırlanan bu ordu Geyve (Adapazarı) dolaylarından Kuvayimilliye birliklerine saldırmışlardır.
- Bu ordunun hareketi, İngilizlerin İstanbul'un doğusunu güvence altına almakla ilgili çıkarlarına alet olmuştur.
- İsyan Ali Fuat Cebesoy tarafından bastırılmıştır.

Osmanlı Hükümeti ve İtilaf Devletlerinin Kışkırtmalarıyla Çıkan Ayaklanmalar

- Osmanlı Hükümeti Millî Mücadele'ye karşı Anadolu halkını kışkırtmıştır.
- İtilaf devletleri ise işgal bölgelerine yerleşmek, Millî Mücadele'yi oyalamak, Boğazlar ve çevresini denetim altında tutmak ve azınlıklardan yararlanmak amacıyla ayaklananları desteklemiştir.
- Bu ayaklanmalar içinde, Düzce, Yozgat, Konya, Cemil Çeto, Koçgiri ve Millî Aşireti ayaklanmaları en önemlileridir.
- Kuvayimilliye birlikleri bu ayaklanmaları bastırmıştır.

Kuvayımilliye Birliklerinin Ayaklanmaları

- Kuvayımilliye içinde yer alıp işgal devletleriyle ve isyan eden azınlıklarla savaşan ama düzenli orduya katılmak istemeyen birliklerin ayaklanmalarıdır.
- Demirci Mehmet Efe ve Çerkez Ethem en önemlileridir.
- Demirci Mehmet Efe Ayaklanması Refet Bey (Bele), Çerkez Ethem Ayaklanması ise İsmet Bey (İnönü) kuvvetlerince bastırılmıştır.

Azınlıkların ıkardığı Ayaklanmalar

- Anadolu'nun işgal altında olmasından yararlanmak isteyen Ermeni ve Rumların çıkardığı ayaklanmalardır.
- Güney ve doğu illerinde Ermeniler, Karadeniz Bölgesi'nde de Rumlar ayaklandılar.
- Ermenilere karşı Kâzım Karabekir, Rumlara karşı Nurettin Paşa komutasındaki Türk birlikleri ayaklanmaları bastırmıştır.

Örnek:

- I. Anzavur Ayaklanması: İstanbul Hükümeti'nin halkın dini duygularını kötüye kullanması
- II. Düzce-Hendek-Adapazarı Ayaklanması: İtilaf devletlerinin Millicileri oyalayarak boğazlar ve çevresindeki nüfuzlarını sürdürme çabası
- III. Çapanoğlu (Yozgat) Ayaklanması: Devlet içindeki ve ülkedeki nüfuzları sarsılan Çapanoğlu ailesinin çıkardığı isyan olması
- IV. Çerkez Ethem Ayaklanması: Kuvay-ı Milliye şeflerinin Düzenli Ordu'ya katılmak istememesi
- V. Delibaş Mehmet: Azınlıkların buldukları bölgelerde bağımsız devlet kurmak istemesi

Yukarıda verilenlerden hangisinin açıklaması, karşısında yanlış olarak verilmiştir?

- A) V. B) IV. C) III. D) II. E) I.

Ayaklanmaların Sonuçları

- Kuvayımilliye birlikleri ile TBMM'nin emrindeki askeri kuvvetler bu ayaklanmaları bastırmak amacıyla kullanılmıştır.
- İşgal güçlerine karşı kullanılmak üzere toplanan silah ve malzemenin önemli bir bölümü bu isyanlarda harcanmış, milletin istiklali için kullanılacak mühimmat ve cephane kardeş kavgasında heba olmuştur.
- Düşmanın ilerleyişi kolaylaşmış ve düşmanın vatandan temizlenmesi gecikmiştir.
- İtilaf devletlerinin ve İstanbul Hükümeti'nin TBMM'yi güçsüzleştirme politikası suya düşmüştür.
- Ayaklanmaları bastıran TBMM'nin gücü ve otoritesi artmıştır.

TBMMnin Ayaklanmalara Karşı Aldığı Tedbirler

- İstanbul'daki Şeyhülislam'ın, Anadolu'daki millicileri hain ilan eden fetvasına karşı; Ankara Müftüsü'ne karşı bir fetva hazırlanmıştır. Bu fetvaya Anadolu'daki birçok din adamı da imza atmıştır. Bu fetva ile yurt savunması için savaşanların asi sayılmayacağı ve Ankara'daki yönetimin dine aykırı olmadığı vurgulanmıştır. (Psikolojik Harbe örnektir.)
- Damat Ferit, vatan haini kabul edilmiş ve Türk uyruğundan çıkarılmıştır.
- Hıyanet-i Vataniye Kanunu 29 Nisan 1920'de TBMM'nin otoritesini korumak amacıyla çıkarılmıştır. TBMM'nin varlığına ve otoritesine karşı çıkanları, hukuka dayalı cezalandırmak amaçlanmıştır.

- Bu kanunun çabuk ve etkili bir biçimde iřleyebilmesi için de İstiklal Mahkeme-leri 18 Eylül 1920'de kurulmuřtur.
- TBMM, İstanbul ile tüm resmi haberleřmelere son vermiştir.
- Anadolu Ajansı kurulmuş ve Ankara'da çıkan Hakimiyet-i Milliye Gazetesi aracılığıyla Millî Mücadele'nin amacını ve haklılığını halka duyurmaya önem verilmiştir.

Örnek:

TBMM'ye karşı çıkan ayaklanmaları bastırmaya yönelik ilk TBMM Dönemi'nde aşağıdakilerden hangisine öncelik verilmemiştir?

- A) İstiklal Mahkemeleri'nin kurulmasına
- B) Firariler Kanunu'nun çıkarılmasına
- C) Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun çıkarılmasına
- D) Saltanatın kaldırılmasına
- E) Ankara Müftüsü Rifat Börekçi'den fetva alınmasına

Örnek:

Mustafa Kemal, Yunus Nadi, Halide Edip Adivar tarafından,

- I. İrade-i Milliye,
- II. Hakimiyet-i Milliye,
- III. Anadolu Ajansı

unsurlarından hangileri kurularak Türk Kurtuluş Savaşı haberlerinin duyurulması amaçlanmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

Örnek:

İlk TBMM'nin,

- I. İstiklal Mahkemeleri'ni kurması,
- II. Hiyanet-i Vataniye Kanunu'nu çıkarması,
- III. Kazım Karabekir'i Ermenilerle savaş için Doğu Cephesi'ne tayin etmesi

tutumları yasama, yürütme, yargı yetkileri ile ilişkisi aşağıdakilerden hangisinde doğru gruplanmıştır?

	Yasama	Yürütme	Yargı
A)	III	I	II
B)	II	III	I
C)	I	II	III
D)	III	II	I
E)	I	III	II

Sevr Antlaşması (10 Ağustos 1920)

- I. Dünya Savaşı bitince yenen devletler, yendikleri devletlere diledikleri koşulları kabul ettirerek barış antlaşmaları imzalatmışlardır.
- Antlaşma devletlerinin, Osmanlı Devleti'ni nasıl paylaşacakları konusunda henüz tam anlaşmamış olmaları sonucu Osmanlı Devleti ile yapılacak antlaşmayı en sona bırakmışlardır.

- İtalya'nın San Remo kentinde düzenlenen toplantıda Osmanlı Devleti ile yapılacak barış antlaşması esasları belirlenmiştir.
- Barış şartlarını kabul ettirmek amacıyla İngilizlerce desteklenen Yunan birlikleri, başta Bursa - Uşak olmak üzere birçok yerde katliama başlamışlar, Trakya'da da saldırıya geçerek buraları işgale başlamışlardır.
- Bunun üzerine İstanbul Hükümeti Sevr Antlaşmasını imzalayanlar olağanüstü bir kurul toplayarak San Remo taslağının kabul edilmesinden başka çare olmadığına karar vermiştir.
- Paris'e giden üç kişilik Osmanlı heyeti Barış Antlaşması'nı imzalamıştır.
- İtalyan ve Fransızlar Anadolu macerasını bitirmeye, İngilizler ve Yunanlılar daha fazla haklar kazanmaya çalışmışlardır.
- Osmanlı Devleti'nin yok olması anlamına giren bu antlaşma 1878'de Rusya ile imzalanan Ayastefanos Antlaşması gibi yürürlüğe girmemiştir.

Maddeleri

- Boğazlar, her zaman bütün devletlerin gemilerine açık tutulacak, Türk temsilcisi bulunmayan uluslararası bir komisyonun yönetimine bırakılacak.
- Osmanlı Devleti'nin toprakları, İstanbul dolayları ve Anadolu'nun küçük bir bölümü ile sınırlandırılacak.
- İzmir ve çevresi ile Doğu Trakya Yunanlılara bırakılacak.
- Doğu Anadolu'da Ermenistan adıyla devlet kurulacak.
- Antalya, Konya (Güneybatı) ve İçbatı Anadolu İtalya'ya bırakılacak.
- Güneydoğu Anadolu Fransa'ya bırakılacak.
- Osmanlı Devleti sınırları içinde bulunan Arap ülkeleri, İngilizler ve Fransızlar arasında paylaşılıp manda altına alınacak.

- Osmanlı Devleti ağır silahları olmayan, sınırlı sayıda ordu bulundurabilecek (50.700 asker).
- Her alandaki kapitülasyonlar en ağır biçimiyle yeniden uygulamaya konulacak.
- Azınlıklara çok geniş haklar tanınacak.
- Osmanlı Devleti bu kararlara ve özellikle azınlık haklarına uymazsa İstanbul da ellerinden alınacak.

Sonuçları

- Osmanlı Devleti bu antlaşma ile fiilen parçalanmış, sadece İstanbul ve Anadolu'nun bir kısmı Türklere bırakılmıştır.
- Sevr, imzalanan fakat uygulanmayan antlaşmadır. Çünkü Osmanlı parlamentosu dağılmıştır. Mebuslar Meclisi'nde onaylanmadığı için (uygulama olanağı kalmamış) son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde kabul edilen Misak-ı Milli'ye aykırı olan bu antlaşma hukuken de geçersiz sayılmıştır.

- TBMM, bu antlaşmayı tanımadığını ilgili devletlere bildirmiştir.
- 19 Ağustos 1920'de yapılan toplantısında bu antlaşmayı imzalayan ve onaylayanlar vatan haini ilan edilmiş ve Türk yurttaşlığından çıkarılmıştır.
- İstanbul'dan umudunu tamamen kesen halkın direnci artmıştır. Millî Mücadele'ye katılım hızlanmıştır.
- TBMM üyeleri, Sevr'e karşı Misak-ı Millî ilkelerini uygulamak kararı almıştır.
- Bunun için düzenli ordunun kurulması çalışmaları başlatılmıştır.

Örnek:

10 Ağustos 1920'de İtilaf devletlerinin Osmanlı Devleti adına üç kişilik bir heyete imza attıkları Sevr Antlaşması,

- I. Türk milletinin egemenlik haklarını yok sayma,
 - II. Türk vatanının bütünlüğünü yok sayma,
 - III. Osmanlı Anayasası'na aykırı olma
- yönlerinden hangilerinin etkisiyle kabul görmemiştir?**

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) I ve III

E) I, II ve III

Kuvayımilliyeden Düzenli Orduya Geçiş

- Anadolu'nun İtilaflarca işgaline ve Yunanlıların İzmir'i ilhak girişimine karşı halk içinden gönüllüler tarafından Mondros Mütarekesi sonrası oluşturulan Kuvayımilliye,
- Yerel milis güçleri olarak öz savunma görevi üstlenmiş
- İhtiyaçlarını halktan karşılamış
- Askeri disiplinden yoksun, merkezi otoriteden uzak güçler olarak şekillenmiş
- İtilaf işgallerinin yaygınlaşmasını ve Yunanlıların ilerleyişini engellemiş
- TBMM'nin kurulmasında ve otoritenin yerleşmesinde etkili olmuş
- TBMM'ye karşı çıkan isyanların bastırılmasında etkili olmuştur.

TBMM;

- a) Kuvayımilliye'nin disiplinsiz davranışlarını önlemeye yönelik asker ve vergi toplama, yargılama yapma gibi konularda Kuvayımilliye'yi sınırlandırmış; bu yetkilerin TBMM'de olduğunu ve yargılama işlerinin İstiklal Mahkemeleri tarafından yapılacağını belirleyerek "Kuvayımilliye'nin savunma dışındaki yetkilerini" sınırlandırmıştır.
 - b) Düşmanla mücadelenin "Düzenli Ordu" ile yürütülmesi kararlılığı sonucu, düzenli orduya bağlanmak istemeyen Kuvayımilliye şeflerinin (Çerkez Ethem, Mehmet Efe...) isyanlarını bastırarak Kuvayımilliye'yi resmen ve fiilen kaldırmıştır.
 - c) Genelkurmay Başkanlığı'nın itirazlarına rağmen Gediz Muharebesi'nde Kuvayımilliye güçleri ile Çerkez Ethem'in Kuvayıseyyare birlikleri yenilgi almış; Türk birlikleri Dumlupınar'a kadar çekilmek zorunda kalmıştır.
- Düzenli Ordu'ya geçiş süreci hızlandırılarak Sivas Kongresi'nde Batı Cephesi Komutanlığı'na tayin edilen Ali Fuad Paşa Moskova Büyükelçiliği'ne tayin edilmiş; Fevzi Çakmak Millî Savunma Bakanlığı ve Genelkurmay Başkanlığı görevine getirilmiştir.
 - TBMM, bu gelişmelere bağlı olarak Düzenli Orduyu kurma görevini İsmet Paşa'ya vermiştir.

! NOT

- Kuvayımilliye giderlerinin Millî Savunma Bakanlığı tarafından karşılanması, halkın yardımlarının mülki idare amirlerince kayıt altına alınması 16 Mayıs 1920'de kararlaştırılmıştır.
- 1 Temmuz 1920'de Seferberlik ilan edilerek askere alma işlemleri başlatılmış ve subay yetiştirme merkezleri açılmıştır.
- 9 Kasım 1920'de Batı Cephesi iki kısma ayrılmıştır. Güney Cephesi Refet Bele atanmıştır. Kuzey Cephesi Batı Cephesi Komutanı sıfatıyla Albay İsmet Paşa atanmıştır.
- 10 Kasım 1920'de Bilecik'e gelen İsmet Paşa, Düzenli Ordu kurma çalışmalarına başlamıştır.

Refet Bele

İsmet İnönü

Örnek:

İlk TBMM'nin Kuvay-i Milliye'nin savunma dışındaki yetkilerini kısıtlayarak bu alanlardaki sorumlulukları üstlenmesi,

- I. otoritesini koruma ve güçlendirme,
- II. milis güçlerle mücadeleyi sürdürme,
- III. ulusal egemenliği yerleştirme

amaçlarından hangilerine yöneliktir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I, II ve III